

ספר

סוד יכין ובעז

פרק א

בועז' רמז
ליסורים
המעוררים

ובשמאלי קראו בעז לרמז אל שמאל
דוחה ביסורין לעורר ישנים
בתרדמות חטאתם כדי שיתנו לב לשוב
והנה טוב מאד זו מדת היסורים
הנזכרת. פי בעז ב"ז ע"ז ותעצומות
הדין לפרע מן החוטא בעולם הזה כדי
להקל מעליו בעולם הבא.

יכין' בנצח,
בועז' בהוד

ועוד כתב פי השני עמודין האלה
רומזים הימני בנצח "נעמות
בימינך נצח" (תהלים טז, יא) וקראו יכין
על דרך "יכין וצדיק ילבש" (איוב כז, יז)
הוא היסוד "צדיק יסוד עולם" (משלי י,
כה). אמנם השמאל נקרא בעז כי רומז
אל ההוד מדת הדין יונק מן הגבורה
והוד נהפך למשחית בו ע"ז מלך
משפט אהב והיסוד מכריע ודי בזה.

יכין' כנגד
הירח, 'בעז'
כנגד השמש

בילקוט (ילקוט שמעוני סימן קפה) יכין
כנגד הירח כפירח יכון עולם.

יסדתיו על שני עמודי התוף פדכתיב
(מלכים א ז, כא) "ויקם את
העמוד הימני ויקרא את שמו יכין ויקם
את העמוד השמאלי ויקרא את שמו
בעז". פרש הרד"ק יכין לשון הכנה
שיכון הבית לעולם, כמו שנאמר "כירח
יכון עולם" (תהלים צט, לח) ובעז לשון
עז והיא מלה מרפכת ב"ז ע"ז כלומר
שיתן ה' בו עז וקיום כמו שנאמר "ה'
עז לעמו יתן" (שם כט, יא).

יכין' רמז
לשפע
הפרנסה

ומה נעמו דברי הרב כלי יקר וזה
לשונו והיה תכלית שמותם האלה
לומר יכין לרמז פי הקדוש ברוך הוא
ברחמיו וחסדיו ימינו פשוטה ומלאה
צדק להכין לכל גויה וגויה די מחסורה.
וזה יורה שם העמוד הימני יכין על דרך
"יכין לערב צידו" (איוב לח, מא) וכן לכל
פיוצא בו לכל נברא ימין מקרבת.

בעז כנגד השמש שהוא יוצא בגבורה ועז שנאמר "ישיש כגבור לרוץ ארח" (תהלים יט, ו) וכנגדן בגוף שני עינים שהעינים גבוהות ונתונות בראש כך היו שני העמודים גבוהים עד כאן.

הכנת צדה לעולם הבא

ואני לא באתי רק לפרש קצת הדברים, כי ממש מטעמים האלו קראתי שם מחברת דברי אלה יבין ובעז כי חלקתי הענין מדברי מוסר ודברי פבושים לשני חלקים חלק אחד מענין לשון הכנה בכל באוריו דהינו הראשון שבראשון מענין ההכנה הגדולה שצריך כל מי שיש דעה בלבו להכין לו בזמנו ומועדו צרכי הכנת הדרך הרחוקה אשר לפניו וכדאמרין (ביצה ב' ע"ב) מאי דכתיב "והיה ביום הששי והכינו את אשר יביאו" חל מכין לשבת וחל מכין ליום טוב ואין שבת מכינה לנפשה.

מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת

וידוע שהעולם הבא דומה לשבת מי שטרח בערב שבת יש לו מה שיאכל בשבת מה שאין כן מי שנתעצל ונרפה ידו במלאכתו מלהכין לו קדם שבת בכוא יום השבת הגדול והנורא הרי הוא יושב בוש ונכלם. צא ולמד מהולכי ימים ונהרות שצריכים להכין להם צדה ביבשה ואז ילך לבטח דרכו בלב ימים. "ואשרי מפחד תמיד" (משלי כח, יד) מי שחושב ודואג אולי עדין לא הכין די ספוקו כי מי יודע אם לא רוח סערה תשאהו למרחקים ובהמשך הזמן היות הספינה תועה ולא תמצא מנוח,

ורבים אשר ספרו לנו שהכינו להם פרנסתם צדה לכמה חדשים ותשאם הספינה לאיים רחוקים ויחגו וינועו וכלתה להם פרנסתם עד שלא נשאר להם בלתי לחם צר ומים לחץ בצמצום לקיום הנפשות והגיע לכל אחד כחצי זית לחם וחצי רביעית מים על כ"ד שעות לולי ה' ברחמיו וברב חסדיו הגיעם פתאם למחוז חפצם היו עטופים ונפוחים ברעב ובצמא ורחמנא לצלן. ומה גרם להם מעוט דאגתם וישוב הדעת הכנותם הכנה דרבה.

דרך מוסר מהנמלה ומטרת הנשמה בעולם

צא ולמד מן הנמלה להתחכם מלמוד דרכה שתכין בקיץ לחמה הרבה יותר מכדי הצטרכותה כמו שאמרו חז"ל כן צריך כל בר דעת להתחכם ולהתישב בעודו בכחו ותקפו ועשרו לאמר בלבו תמיד מה לי בכל עשרי וגדלתי וכספי וזהבי וסגלתי העל אלה באתי פה וכי לזאת נשלחתי בשליחות מגנני מרומים בהיות נשמתי שם גנוזה באוצר החתום והגנוז תחת כסא הכבוד.

הלזאת נמפרה הגבירה לאמה בעולם הזה להנתן בגוף הנגוף להנות מתענוגי הבלי העולם הזה הבל וריק ותהו ואפס אין זאת כי אם לזאת שלחתי לסגל פה מצוות ומעשים טובים אשר אי אפשר לקים שם. ומקדם הייתי שם בסוד העומדים וכאן רצה הקדוש ברוך הוא לזכות אותי להיות בסוד מהלכים שהאדם בעשותו מעשים טובים הרי הוא הולך ממעלה למעלה.

העושים רצון הבורא הם בסוד 'מהלכים'

יעוד מטעם שבני אדם כשהם עושים רצונו של מקום הם בסוד מהלכים רצה לומר כשהם מחשבים תמיד כאלו הם מוכנים לילך אל בית עולמם לשוב למקור מחצבתם ומכינים להם דרכם שיהיה דרך סלולה בהסרת הקוצים והדרדרים יתדות הדרכים אשר גרמו במעשיהם לתן כח בסטרא אחרא בקלפה, בדבור ובמעשה פנודע (בעשות המצוה נכרא מלאך הקדוש, ולעמת זו מעברה חס ושלום נכרא כח התגברות קלפה) אף על פי שאין מחשבת עברה נצטרף למעשה דברים התלויים בפה מכח דבור מצד הרע גם כן לעשיה יחשב.

כח הדבור מצד הרע

והרמז "ידי שמתי למו פי" (איוב מ, ד) גם זה עון פלילי להורות שכח הדבור מצד הרע גורם גם כן עון ממש בעולם העשיה. וגם רמז עקימת שפתיו הוי מעשה. וכן הזהירה התורה "לא יחל דברו ככל היצא מפיו יעשה" פרוש שלא יעשה דבריו חלין מצד הרע כי בעקימת שפתיו הוי מעשה ודי בזה.

קנית מדרגת 'צדיק'

וצריכים לתקן הדבר בתקונים רבים. כל אדם כפי כחו ושעורו וזהו לשון יבין שכל אדם שרוצה להצדיק מעשיו להיות במדרגת צדיק הוא צריך שיכין עצמו תמיד לדרכו הטוב ולרמז זה יבין עולה מספר צדיק וזה שרמזו רז"ל (בחיגה י"ב ע"ב) רבי אלעזר בן שמוע אומר על עמוד אחד הארץ עומדת וצדיק שמו שנאמר "וצדיק יסוד עולם" (משלי י, כה), עד כאן לשונו.

השבת הנשמה בטהרתה

יראה שזהו העמוד הימני שהוא העקרי ששמו יבין והוא גימטריא צדיק כנ"ל שמקים הפסוק "בכל עת יהיו בגדיך לבנים ושמן על ראשך אל יחסר" כמו שאמרו חז"ל (שבת קנ"ב ע"ב) תנו רבנן "והרוח תשוב אל האלקים אשר נתנה" (קהלת יב, ז) תנה לו כמו שנתנה לה בטהרה אף אתה בטהרה. משל למלה בשר ודם שחלק בגדי מלכות לעבדיו פקחין שבהם קפלוס והניחום בקפסא טפשים שבהם הלכו ועשו בהם מלאכה לימים בקש מלה אל כליו פקחין שבהם החזירו לו כשהן מוגהצין טפשים שבהן החזירו לו כשהן מלכלכין שמח המלה לקראת פקחין וכעס לקראת טפשין על פקחין אמר ינתנו כלי לאוצר והם ילכו לבתיהם לשלום ועל טפשין אמר כלי ינתנו לכובס והן יתחבשו בבית האסורים. אף הקדוש ברוך הוא על גופן של צדיקים אומר "יבוא שלום ינוחו על משכבותם" (ישעיה נז, ב) ועל נשמתו הוא אומר "והיתה נפש אדני צרויה בצרור החיים" (שמואל"א כה, כט), על גופן של רשעים הוא אומר "אין שלום אמר ה' לרשעים" (ישעיה מח, כב), ועל נשמתו הוא אומר "ואת נפש איבך יקלענה בתוך כף הקלע" עד כאן.

ההכנה בכל רגע לעוה"ב

הכנה וראה מדת צדיקים אשר הכינו לבכם מראשיתם לדמות ולחשב תמיד שאין להם דין קבוע בעולם הזה, כי אם דין נדי שכל שעה ושעה האדם הולך ומתקרב לבית עולמו, הוא ככונת

עֲקֵבִיא בֶן מִהֲלָאֵל בְּאִמְרוֹ (אבות ג, א) לִפְנֵי מִי אֵתָה עוֹמֵד וּלְאֵן אֵתָה הוֹלֵךְ. וְלֹא לְאֵן אֵתָה עֹתִיד לֵילֵךְ וְנִרְאָה דְוָהוּ כְּנֹת ר' יִצְחָק (שבת קנב, א) "כִּי הֵלֵךְ הָאָדָם אֶל בֵּית עוֹלָמוֹ" (קהלת יב, ה) אָמַר רַבִּי יִצְחָק, מִלְּמַד שֶׁכָּל צַדִּיק וְצַדִּיק נוֹתֵנִים לוֹ מִדּוֹר לְפִי כְּבוֹדוֹ. דְּלִכְאוּרָה צַדִּיק מֵאֵן דָּכַר שְׁמִיהּ וְהִיכִי רְמִיזָא וְלִדְרַכְנֵי יִתְכֵן כִּיּוֹן שֶׁהוּא בְּמִדְרַגַת הוֹלֵךְ הוּא צַדִּיק.

וְזָהוּ כְּנֹת דְּדוֹד מְלַכְנֵי בְּאִמְרוֹ "הֵלֹךְ יֵלֵךְ וּבָכָה נִשָּׂא מִשָּׁךְ הַזָּרַע בֹּא יְבֵא בְרֵנָה נִשָּׂא אֶלְמָתִיו" (תהלים קכו, ו), שֶׁכָּל בֶּן אָדָם שֶׁתָּמִיד הוּא "הֵלֹךְ יֵלֵךְ" בְּכוֹנֵה שְׁכֵתְבָנוּ, "וּבִכָּה" עַל תְּקוּנָן מַעֲשָׂיו שֶׁלֹּא עָלוּ לוֹ כְּהֵגֵן וְאִינוּ קוֹבְעֵי מְקוֹם קְבִיעוֹת כְּבַעַל הַבַּיִת הַיּוֹשֵׁב בְּשִׁלְוָה וְהַשְׁקֵט אֲלֵא תָמִיד הוּא בְּדַעְתּוֹ, אִף שֵׁישׁ לוֹ כָּל הַנְּחֹת רוּחַ וְתַעֲנוּגִים הָרִי הוּא בְּלָבוּ כְּאוֹרַח הַנוּטָה לְלִין בְּזֵה הָעוֹלָם, וְדַעְתּוֹ שׁוֹאֵף זוֹרֵחַ אֶל תְּכֵלִית מְקוֹמוֹ הַקְּבוּעַ לְעוֹלָמֵי עוֹלָמִים, אֲזִי הָרִי הוּא "נִשָּׂא מִשָּׁךְ הַזָּרַע" שֶׁהוּא תְּכֵלִית פְּעֻלוֹת הַחוֹרֵשׁ וְעֵקֶר שֶׁיִּבּוֹא לִידֵי מִשָּׁךְ הַזָּרַע שֶׁהֵם הַגְּרַעֲיָנִים זְרַעוֹנֵי מְאָכָל הַמְּקִימִים הָעוֹלָם, כֵּן זֶה הָאִישׁ פְּעֻלוֹתָיו הַטּוֹבִים וְסִגְלוֹת מַצּוּוֹתָיו אֲשֶׁר סִגַּל נִשְׁאָרוּ בְּיָדוֹ לְעוֹלָם הַבָּא, כְּבוֹאוֹ שָׁם נוֹשֵׂא עִמּוֹ כָּל מֵה שֶׁהַכִּין עִמּוֹ הַכִּין, כְּמֵאֵמֶר הַכְּתוּב "אִמְרוּ צַדִּיק כִּי טוֹב כִּי פָרִי מַעֲלִיָּהֶם יֵאָכְלוּ" (ישעיה ג, י), שֶׁכָּל מֵה שֶׁעוֹשֶׂה בְּעוֹלָם הַזֶּה לְשֵׁם שְׁמַיִם הוּא עוֹשֶׂה. וְנִשְׂאָר תְּמַצִּית כְּנֹת

אשרי צדיק
הנמצא
בעוה"ב
כאורח

פְּנִימִיּוֹת הַמַּעֲשֵׂה לְעוֹלָם הַבָּא, וְשִׁירֵי הַמְצוּהָ שֶׁהֵם פִּירֵי דְפִירֵי הֵם נִשְׂאָרִים בְּעוֹלָם הַזֶּה לְזִכַּר עוֹלָם יְהִיֶה צַדִּיק לְבִרְכָה לְכִנּוּי וְזַרְעוֹ אַחֲרָיו לְדוֹרוֹתָיו.

הנוטל עימו
לעוה"ב רק
החיצוניות

מֵה שְׂאִין כֵּן מִי שְׂאִינוּ בְּמִדְרַגָּה זוֹ לְהִיּוֹת בְּעֵינָיו כְּאוֹרַח הַהוֹלֵךְ מְמָקוֹם, וְחוֹשֵׁב בְּדַעְתּוֹ הֵנָּה בְּאִתִּי עַד פֶּה בְּעוֹלָם נֶאֱדָה וְיֵאָה וּמְסֻלָּס, אֶקְבַּע לִי דִירָה נֶאֱדָה לְיָמִים וְשָׁנִים וְאֶגִּיל וְאֶשְׂמַח, וּמֵה לִי לְדָאג בְּמֵה שִׁיְהִיֶה אַחֲרֵי כֵן, טוֹב לִי כִּי אֶשְׂמַח וְאֶגִּיל אֶעֱשֶׂה לִי שִׁירִים וְשִׁירוֹת, שְׂדָה וְשָׂדוֹת וְתַעֲנוּגֵי בְּנֵי אָדָם כְּדִין בַּעַל הַבַּיִת הַקְּבוּעַ בְּמְקוֹמוֹ, וְלֹא אֲדָאג צָרַת מְחַר יוֹם שֶׁכָּלוּ אַרְךְ וְכוּ', אִישׁ אֲשֶׁר כָּזֶה הוּא "בֹּא יְבֵא בְרֵנָה" שְׂאִינוּ חוֹשֵׁב אֵת עַצְמוֹ כְּהֵלֹךְ יֵלֵךְ, רַק כְּבֹא יְבֵא לְכָאן לְקַבֵּעַ לִיֶּה דוּכְתָא בְּהֵאֵי עֲלֵמָא, וְלִהְיוֹת מְמָנוּ בְּכָל מֵה דְאֶפְשָׁר, אֲזִי אַחֲרֵי כֵן אִינוּ נוֹשֵׂא מִשָּׁךְ הַזָּרַע שֶׁהֵם פְּנִימִיּוֹת מַעֲשִׂים טוֹבִים. רַק הוּא "נִשָּׂא אֶלְמָתִיו" שֶׁהֵם הַקְּשִׂים וְהַשְּׁבָלִים שֶׁהֵם חִיצוֹנִיּוֹת, הֵם הֵם לְבָדָם אִתּוֹ, וְאִין לוֹ בְּהֵן כְּלוּם כִּי כְּבוֹא עִתּוֹ יֵצֵא פְּלוֹנֵי נְקִי מִנְּכֻסָיו וְאִין לוֹ בְּהֵן הַנֶּאֱדָה שֶׁל כְּלוּם.

לְבֵן הַזָּהָרֵי לְהִיּוֹת תָּמִיד בְּסוֹד הַהוֹלְכִים לְהִיּוֹת בְּמִדְרַגַת (חֲבֻקָּק ב, ד) "צַדִּיק בְּאִמּוֹנָתוֹ יִחְיֶה", וְזָהוּ פְּרוּשׁ (ירמיה כב, י) "אֵל תִּבְכּוּ לְמַת בְּכוּ בְּכוּ לְהֵלֵךְ", רְצָה לוֹמַר אֵל תִּבְכּוּ לְמִי שֶׁהוּא קְרוּי 'מֵת' שֶׁרְשָׁעִים אֶפְּלוּ בְּתַיִיהֶם קְרוּיִן מֵתִים, וְכָל שֶׁכֵּן אַחַר מוֹתוֹ שֶׁהוּא

צדיקים
עולים
בדרגתם
אחר
פטירתם

מת ממש. "בבו בבו להלך" הם הצדיקים שבחיהם קרויים הולכים שיכולים לעלות נפשם ורוחם ונשמתן בכל זמן וזמן ממעלה למעלה, וקונה לו שלמות יתרות בכל יום ויום על ידי תורה ועבודה ומעשים טובים. ואפילו במותו נקרא 'הולך' כמו שנאמר "כי הלך האדם אל בית עולמו" (קהלת יב, ה) שהולך לשער גן עדן ושם זוכה לעלות ממדרגה למדרגה. וכמו שעלה בחייו ממדרגה למדרגה בן מדת תשלוש שכרו שהולך מיד למקום הראוי לו לפי מדרגה עליונה שזכה בחייו ואחר כך מעלין אותו יותר ויותר בכל עת ועת מגדל כבודו הולך וגדול.

ענין ש"י עולמות של הצדיק

ויש לפרש לשון בית עולמו הוא העולם העליון הראוי למדרגה העליונה שבמדרגות נפש רוח נשמה חיה יחידה, ואמרו רז"ל (עוקצין ג, יב) עתיד הקדוש ברוך הוא להנחיל לכל צדיק וצדיק ש"י עולמות שנאמר "להנחיל אהבי יש ואצרתיהם אמלא". ונראה לתן טעם, למה נקצב דוקא ממספר שלש מאות ועשר עולמות, דהנה יש תרי"ג מצוות של תורה וז' מצוות של דבריהם, כפי החשבון בספר המצוות סך הכל עולה תר"ך. והנה בכל מצוה נברא מלאך שהוא לפי דברי חז"ל (מדרש רבה בראשית סח, יב) שלישי עולם וקיימא לן הדור מצוה עד שלישי במצוה, נמצא שעל ידי קיום ב' מצוות נבראו ב' שלישי עולם ובשכר הדור מצוה שהוא שלישי מלבר זוכה עוד

לשליש עולם, נמצא בשכר ב' מצוות זוכה לעולם שלם, ובשכר תר"ך מצוות הנ"ל עולים ש"י עולמות כן נראה לי טעם על מספר ש"י הנ"ל.

שכר הצדיק על מצוות שלא עשאו

והצדיק אפילו על אותן המצוות שלא באו לידו מקבל עליהם שכר כאלו עשאם מאחר שידוע וגלוי לפני הקדוש ברוך הוא שאם היו מזדמנין לפניו היה עושאם. ואפשר זהו פונת נעשה ונשמע שעלינו לעשות כל המצוות שיזדמנו לפנינו ואותן שלא יזדמנו לפנינו נשמע ונקבל שכר על שמיעה וקבלתם עלינו כאלו נעשה דהינו שעל ידי העשיה של אותן המצוות שיזדמנו לפנינו נקבל שכר על שאר המצוות מחמת העשיה של אותן המצוות המזדמנות מקבל הקדוש ברוך הוא גם שאר המצוות כאלו עשאום.

ענין ביקש קהלת להיות כמשה

לפרש מאמר חז"ל (ראש השנה כא, ב) בקש קהלת להיות כמשה, יצאה בת קול ואמרה כתוב "ישר דברי אמת" (קהלת יב, י). בדרך רמז בהיות משה רבנו עליו השלום לא הניח מצוה אחת מתרי"ג מצוות והרמז כמנין משה רבנו שעולה תרי"ג שקיים כל התורה כלה [כי הוא היה הצנור המקבל התורה מפי עליון ומסר לנו שהשכינה מדברת מתוך גרונו של משה] לכן קבלו כל הרמ"ח אברים ושס"ה גידין כל כח הקדשה וחלק אלהי ממעל מכל המצוות אפילו שלא הגיעו לידו לקיים בפעל, לכן לא קם כמשה כי זה אי

הלך אל בית עולמו הינו על דרך מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה (סוכה נג, א ועוד) רגלוי דבר איניש וכו' ואמרו רז"ל (כתובות קד, א) כשהצדיק נפטר ג' פתות מלאכי השרת יוצאים לקראתו. וידוע פי בכל מעשה האדם נברא לו מלאך לפי המעשה ממש ולזה כשהצדיק נפטר ואינו אבד חס ושלום ויש לו השארות יבואו לו ג' פתות מלאכי השרת מהשלה פעולות מצוות שהן טוב לשמים ולבריות ולעצמו. אחת אומרת "יבוא שלום" (ישעיה נז, ב) על שם שהיה לו שלום וטוב לבריות. ואחת אומרת "הלך נכחו" על שם פעלת עצמו לטוב הינו מכח עצמו, ואחת אומרת "ינוחו על משכבותם" על שם הנשמה.

גו ועוד
בשלמות
לכל צדיק

עוד טעם לשבח על מספר שלש מאות ועשר עולמות לכל צדיק, דאיתא במדרש (תנחומא ויקרא פרשת אמור ר') שלכל צדיק גמור ברא לו הקדוש ברוך הוא כל גן ועדן בשלמות, ועל פי מה שכתוב בספר חסד לאברהם מהמקבלים שהצדיקים באותו שעה עצמה שהולכים לעולמם אז עולים עד עולם הבינה הנקרא עולם הבא, ואמנם יש צדיקים אשר אינם כדאי לעורר היחוד הם לבדם רק צריכים להצטרף עם שאר נפשות ובאמצעותם יעוררו גם הם היחוד, וזה נקרא פלוני יש לו חלק לעולם הבא, עד כאן לשונו. ויראה דאזתן צדיקים שצריכים סיוע וצרוף לצדיקים אחרים, י כנגד י"ב צרופי

אפשר לאדם אחד לקיים כל התורה כלה בפעל ממש וקהלת חשב בדעתו שגם הוא קיים כל התורה [כנאמר (מלכים-א ה, יב) "וידבר שלשת אלפים משל" וכו'] והנה קהלת בן דויד עולה תרי"א [כנכתב בדברי הימים א (יח, א) דויד מלא יו"ד] והרמז מה שעבר על ב' מצוות "לא ירבה לו נשים ולא ירבה סוסים" (דברים יז, טז) בחשבו שב' מצוות הללו "לא ירבה ולא ירבה" וגו' אינם בכלל המצוות, והם רק דרך עצה טובה כדי שלא יסירו את לבבו וכו' וכדי שלא ישיב וכו', ומי שהוא בטוח בחכמתו שלא יהא נסת על ידי רבוי נשים וסוסים אין צריך לזהר בזה לכן חשב בדעתו ובשכלו שהמצוות בכללם אינן אלא כמנין תורה שעולה תרי"א כדאיתא במסכת מכות (כג, ב) [והרמז כמנין שמו קהלת בן דויד שהוא גם בן הצנור כנ"ל] יצאה בת קול כתוב ישר דברי אמת שאמת במלוי עולה תרי"ג אלו"ף מ"ם תי"ו, כשהאל"ף מלא וי"ו [וזהו דברי אמת לשון רבים] נמצא שמצוות לא ירבה ולא ירבה הם בכלל מצוות הבורא ברוך הוא כשאור כל המצוות גזרת מלך וחקיו לכן אין לדמות למשה רבנו עליו השלום "ולא קם כמשה" (דברים לד, י) והבן.

עולמו
עולם הגמול

נחזור לעניננו וכוננת הפסוק "כי הלך האדם אל בית עולמו" שהעולם של הגמול הוא נקרא 'עולמו' פי נעשה על ידי מעשיו הטובים הכין לו עולמות לפי כחו ועצם מעשה ידיו [עוד רמז כי

הַיְיָ הַבְּרוּךְ הוּא, צְרִיכִים לְהִיּוֹת י"ב צְדִיקִים בְּיַחַד כִּי אִם יוֹדֵעַ עַל כָּל פְּנִים צְרוּף אֶחָד וַיַּעֲוֹרר יַחַד אֶחָד שֶׁל י"ב צְרוּפֵי הַיְיָ וַיֵּשׁ לִי"ב צְדִיקִים כְּאֵלֶּה כַּחַ לְעוֹרֵר הַיַּחַד שֶׁל י"ב צְרוּפֵי הַיְיָ וּבְכַח צְרוּפִים אֵלּוּ מְצֻטְרָפִים כָּלֶם יַחַד לְנַחַל גֵּן עֵדֶן בְּשִׁלְמוֹת.

עניין הצדיק המעורר י"ב הצירופים

וְאָמְרוּ ז"ל (פסחים צד, א) עוֹלָם הוּא אֶחָד מְשֻׁשִׁים בְּגֵן, וְגַן הוּא אֶחָד מְשֻׁשִׁים בְּעֵדֶן, שֶׁהָעֵדֶן הוּא שְׁשִׁים פְּעָמִים כְּמוֹ הַגֵּן, וְהַגֵּן הוּא שְׁשִׁים פְּעָמִים כְּמוֹ הָעוֹלָם. נִמְצָא שֶׁהָעֵדֶן שְׁשִׁים פְּעָמִים שְׁשִׁים כְּמוֹ הָעוֹלָם שְׁעוּלָה ג' אֲלָפִים ת"ר עוֹלָמוֹת, וְעַם הַגֵּן שֶׁהוּא שְׁשִׁים עוֹלָמוֹת עוֹלָה ג' אֲלָפִים תר"ס עוֹלָמוֹת. וְהֵנָּה יְדוּעַ שֶׁהַגֵּן בְּעֵצְמוֹ הוּא כְּפוּל גֵּן הָעֵלְיוֹן וְגַן הַתַּחְתּוֹן הֵרִי עוֹד שְׁשִׁים עוֹלָמוֹת מִגֵּן הַתַּחְתּוֹן, הֵרִי הָעֵדֶן עִם שְׁנֵי הַגְּנִים הַלְלוּ עוֹלָה ג' אֲלָפִים תש"ך עוֹלָמוֹת, וְזֶהוּ כְּלָלוֹת כָּל הַגֵּן עֵדֶן שֶׁנִּקְרָא עוֹלָם הַבָּא אֲשֶׁר זוֹכֶה אֵלָיו הַצְּדִיק שֵׁישׁ לוֹ כַּח לְעוֹרֵר כָּל י"ב צְרוּפֵי הַיְיָ כְּנ"ל, אֲבָל מִי שֶׁצָּרִיף לְסִיּוּעַ וְצְרוּף מְצֻדִיקִים אַחֲרֵים וְעַל כָּל פְּנִים שֶׁצָּרִיף לִידַע לְעוֹרֵר צְרוּף אֶחָד מֵהֵי"ב צְרוּפִים הַנ"ל מַגִּיעַ לוֹ חֵלֶק אֶחָד.

צדיקים המצטרפים יחד לזכות בש"י עולמות

וְחִנּוּחַ י"ב פְּעָמִים ש"י עוֹלָה לְמִסְפַּר ג' אֲלָפִים תש"ך, לְכֵן אָמְרוּ לְהַנְחִיל לְכָל צְדִיק דְּהֵינּוּ אִף שְׂאִינוּ יוֹדֵעַ רַק לְיַחַד צְרוּף אֶחָד מִי"ב צְרוּפִים הַנ"ל עַל כָּל פְּנִים מַגִּיעַ לוֹ חֵלֶק י"ב מֵהַגֵּן עֵדֶן

שֶׁהוּא ג' אֲלָפִים תש"ך עוֹלָמוֹת שֶׁהֵם י"ב פְּעָמִים ש"י עוֹלָמוֹת, וְאִף אִם הֵם י"ב צְדִיקִים שֶׁצְרִיכִים לְהַצְטַרֵף כְּנ"ל עַל כָּל פְּנִים מַגִּיעַ לְכָל אֶחָד ש"י עוֹלָמוֹת וְלֹא פְּחוּת, כְּנ"ל דוּק וְהֵבֵן. [זֶהוּ הַרְמוֹז לְכָל צְדִיק וְצְדִיק כִּי אִף בְּצְרוּף אֶחָד נִקְרָא גַם כֵּן צְדִיק וְזֶהוּ 'כָּל יִשְׂרָאֵל יֵשׁ לָהֶם חֵלֶק לְעוֹלָם הַבָּא' (סנהדרין ז, א), הֵינּוּ כְּשֶׁהִיא בְּבַחֲיִנַת 'כָּל' כְּנ"ל יֵשׁ לוֹ עַל כָּל פְּנִים חֵלֶק אֶחָד כְּנ"ל].

שוב יום אחר לפני מיתתך

נַחֲזֹר לְעִנְיָנֵנוּ וְהֵנָּה מְלַבֵּד מֵהַשְּׁהֻכָּה זוֹ הִיא חֲזִבִית וְהַכְּרַחֲתִית כְּפִי שְׁכַתְּכֵנוּ, עוֹד גַּם הַפְּלִיגוֹ חז"ל בְּמֵהִירוֹת שְׁקִידוֹת הָעֵנֶן שֶׁלֹּא לְהַתְעַצֵּל בָּהּ. בְּמִשְׁנֵה אַבּוֹת (פ"ב מִשְׁנֵה ה) אֵל תֹּאמֶר לְכַשְׂאֶפְנָה אֲשֶׁנָּה שְׁמָא לֹא תִפְנֶה, וּבַגְּמָרָא שְׁבַת (קנ"ג, א) תִּנֵּן הַתֵּם, רַבִּי אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר שׁוֹב יוֹם אֶחָד לְפָנָי מִיתַתְךָ, שְׂאֵלוֹ תְלַמִּידֵי אֶת רַבִּי אֱלִיעֶזֶר וְכִי אָדָם יוֹדֵעַ אֵיזֶה יוֹם יָמוֹת, אָמַר לְהוֹ וְכָל שָׁכֵן שֶׁיִּשׁוּב הַיּוֹם שְׁמָא יָמוֹת לְמַחֵר, וְנִמְצָא כָּל יָמָיו בְּתִשׁוּבָה.

פירושו, עושים כל ימיהם כחגים

וְעוֹד שֵׁם (דף קנ"א, ב) רַבִּי שְׁמַעוֹן בֶּן אֱלִיעֶזֶר אוֹמֵר, עֲשֵׂה עַד שְׂאֵתָה מוֹצֵא וּמְצוּי לָךְ וְעוֹדָךְ בְּיָדֶיךָ, וְאִף שְׁלֵמָה אָמַר בְּחֻמְתּוֹ (קה"ל יב, א) "וּזְכֹר אֶת בּוֹרְאֶיךָ בִּימֵי בַחֲרוּתֶיךָ עַד אֲשֶׁר לֹא יִבְאוּ יְמֵי הַרְעָה" אֵלּוּ יְמֵי הַזְּקֵנָה. וְעוֹד שֵׁם לְעִיל מִיְנֵיהַ דְּהֵאִי "עַד אֲשֶׁר לֹא יִרְתַּק חֻבַּל הַכֶּסֶף" (שם, ו) זֶה חוּט הַשְּׂדֵרָה, "וְתַרוּץ גְּלַת הַזְּהָב" זֶה אִמָּה, "וְתִשְׁבֵּר כַּד עַל הַמְּבוּעַ" זֶה הַכֶּרֶס,

"וְנָרַץ הַגִּלְגָּל אֶל הַבּוֹר" זֶה פָּרֵשׁ. וְכֵן הוּא אוֹמֵר "וְזִרְיָתִי פָּרֵשׁ עַל פְּנֵיכֶם פָּרֵשׁ חֲגִיכֶם" אָמַר רַב הוֹנָא וְאָמְרֵי לָהּ אָמַר ר' חֲגָא, אֱלוֹ בְּנֵי אָדָם שְׂמַנִּיחִין דְּבָרֵי תוֹרָה וְעוֹשִׂין כָּל יְמֵיהֶם כְּחֻגִים. יִרְאֶה שְׂרוּמֵז שְׂעוֹשִׂין כָּל יְמֵיהֶם כְּחֻגִים שְׂאִינָם מְכִינִים אֶת עַצְמָם כְּמוֹ שְׂאִין יוֹם טוֹב מְכִין לְחַל לֹא שְׂיָד בְּיוֹם טוֹב עֲנִין הַכְּנָה לְיָמִים שְׂאֲחָרֵי כּוֹ, כֵּן הֵם עוֹשִׂים כָּל יְמֵיהֶם שְׂאִין דּוֹאָגִים מַה יִּהְיֶה יוֹם מָחָר.

ועוד שם "עד אשר לא תחשף השמש והאור" זו פדחת והחטם "והירח" זו נשמה "והכוכבים" אלו הלסתות "ושבו העבים אחר הגשם" זו מאור עינו של אדם שהולך אחר הבכי. והזריות מן המקרא משלי (כא, כה) "תאות עצל תמיתנו כי מאנו ידיו לעשות". ובקהלת (י, יח) "בעצלתים ימך המקרה ובשפלות ידים ידלף הבית". וכתוב שם "כל אשר תמצא ידך לעשות

מעלת
חזריות
בהכנה
לעוה"ב

בכחך עשה כי אין מעשה וחסבון ודעת וחקמה בשאול אשר אתה הלך שמה". וכתוב (שם ט, יב) "כי גם לא ידע האדם את עתו כדגים שנאחזים במצודה רעה וכצפורים האחזות בפח פהם יוקשים בני האדם לעת רעה כשתפול עליהם פתאום". וכהנה רבות במקרא והרבה הזהירו רז"ל על הכנה זו, על שם זה נקרא מחברת זה 'בין' כמו "הכינו לכם צידה" (יהושע א, יא) שהם מעשים טובים של סגלת מצוות מעשיות וחסד וצדקה, ובע"ז כמו שכתבנו הרומז אל מדת עז וגבורה ומדה המביאה את האדם לידי התעוררות תשובה כדכתיב (תהלים ד, ה) "רגזו ואל תחטאו אמרו בלבבכם על משפככם ודמו סלה", ודרשו חז"ל (ברכות ה, א) לעולם ירגיז אדם יצר טוב על יצר הרע ואל תחטאו וכו' באם לאו יזכר לו יום המיתה ודמו סלה שבו מבטח לו שלא יחטא וילך לבטח דרכו ויחי עוד לנצח.

